Бир юз биринчи боб — Яхши одамлар хато йўлга кирганда

Аксарият инсонлар тўғри йўлдан адашишни олдиндан режалаштирмайди. Менимча, фақат онги бузилган кимсагина ёмон йўлга киришни мақсад қилиши мумкин. Кўпчилик тўғри яшашни умид қилади ва шуни кутади. Шунга қарамай, баъзан ҳатто яхши ниятли одамлар ҳам адашиб қолишади. Ҳаммамиз ҳам вақти-вақти билан хато қиламиз, буни жуда яхши биламиз.

Хўш, хато йўлга кириб қолишдан ўзимизни қандай ҳимоя қилишимиз мумкин? Бунинг учун Худога ва Унинг Каломига юзланишимиз керак. Еремиё пайғамбар китобининг 17-боб, 10-оятида шундай дейилган:

«Мен — Эгам, ҳар бир инсонга қилмишига яраша, ишларининг мевасига кўра жазо ёки мукофот бериш учун, юрагини титкилайман, онгини синайман».

Худонинг ёрдамисиз инсонлар барибир адашади. Агар биз хато йўлга кирган кимсаларнинг қилмишларини кўриб хулоса чиқарсак, бу ўзимизнинг тўғри йўлда қолишимизга ёрдам беради.

Матто Хушхабарининг 23-боб, 13–22 оятларида Исо Худонинг Каломини бузиб, нотўғри йўлдан кетган кишиларга қарата қуйидаги кескин сўзларни айтган:

Ҳолингизга вой, эй тафсирчилар ва фарзийлар! Сизлар иккиюзламачисизлар! Ахир, сизлар одамлар кирмасин деб, Осмон Шоҳлиги эшикларини беркитиб қўйяпсизлар. У ерга ўзларингиз ҳам кирмаяпсизлар, кирмоқчи бўлганларни ҳам киргизмаяпсизлар.
[15] Ҳолингизга вой, эй тафсирчилар ва фарзийлар! Сизлар иккиюзламачисизлар! Ахир, сизлар ҳеч бўлмаса бир кишини ўз динингизга киритиш учун денгизу қуруқликни кезиб чиқасизлар. Ниятингизга эришганингизда эса, уни ўзингиздан беш баттар дўзахи одам қиласизлар.

[16] Эй кўр етакчилар, ҳолингизга вой! Сизлар: «Ким Маъбад ҳақи деб қасам ичса, у қасамини бажармаса ҳам бўлади, аммо ким Маъбад олтини ҳақи деб қасам ичса, ўз қасамини бажариши шарт», дейсиз.[17] Ҳой кўр нодонлар! Қайси бири буюкроқ: Маъбаднинг олтинними ёки олтинни муқаддас қилган Маъбаднинг ўзими?![18] Яна сизлар шундай деб айтасизлар: «Ким қурбонгоҳ ҳақи деб қасам ичса, у қасамини бажармаса ҳам бўлади, аммо ким қурбонгоҳдаги қурбонлик ҳақи деб қасам ичса, қасамини бажариши шарт», дейсизлар.[19] Шу қадар кўр бўлмасангиз–а! Қайси бири буюкроқ: қурбонликми ёки қурбонликни муқаддас қилган қурбонгоҳми?[20] Ахир, қурбонгоҳ ҳақи деб қасам ичган, ҳам қурбонгоҳнинг ўзи, ҳам ундаги барча қурбонликлар ҳақи қасам ичган бўлади–ку![21] Маъбад ҳақи деб қасам ичган эса, ҳам Маъбаднинг ўзи, ҳам Маъбадда яшайдиган Худо ҳақи қасам ичган бўлади.[22] Осмон ҳақи деб қасам ичган эса, осмондаги Худонинг тахти ва тахтда ўтирган Худонинг Ўзи ҳақи қасам ичган бўлади.

Ушбу кескин сўзлар орқали Исо яхши одамлар йўлдан адашганда қандай аянчли оқибатлар юзага келишини очиб беради.

Нотўғри йўналтирилган ғайрат-шижоат

Бундай сохта шижоат бошқа одамларнинг Осмон Шоҳлигига киришига тўсқинлик қилади. Исо уларнинг одамлар йўлига қандай ғов ва сунъий тўсиқлар қўйишини тасвирлайди. Улар Осмон Шоҳлигига кирмоқчи бўлган инсонларнинг йўлини тўсадилар. Исо айтганидек, улар ўзлари ҳам кирмайди, бошқаларнинг киришига ҳам йўл қўймайди, чунки Осмон

Шоҳлигини одамлар учун ёпиб ташлашади. Улар қўядиган талаблар Муқаддас Китобнинг ўзидагидан ҳам оғирроқдир. Сохта ғайрат уларнинг кўзини кўр қилиб қўйгани боис, ўзлари сезмаган ҳолда атрофдагиларга халақит беришади ва бор шижоатларини залолатга сарфлашади.

Бундан ташқари, улар узун-узун ибодатлар қилиш орқали ҳам сохта тақво кўрсатишади. Буни аслида ўзларининг инсофсиз ишларини яшириш, кўзбўямачилик қилиш учун амалга оширишади. Исо уларга қарата: «Сизлар беваларнинг уй-жойини шилиб оласизлар ва буни яшириш учун узоқ ибодат қиласизлар», деди. Улар ҳимоясиз беваларни тунаб, халқ кўзига адолатли кўриниш учун узоқ ибодатларга бериладилар. Буларнинг бари сохтакорликдир. Улар узун ибодатлари ортига ўзларининг қора ниятли юракларини беркитиб, одамларга мутқо умуман бошқа қиёфани кўрсатишади.

Бундай нотўғри шижоат уларни Худонинг лаънати ва ҳукмига дучор қилади, чунки Исо: «Шунинг учун жазоингиз янада оғир бўлади», деб аниқ айтган.

Улар одамларни ўз динларига оғдириш (янги муртад қилиш) йўлида жон куйдириб, сохта ғайрат кўрсатадилар. Исо буни жуда таъсирли ифодалаган: «Сизлар битта бўлса ҳам одамни ўз динингизга ундаш учун денгизу қуруқликларни кезиб чиқасизлар. У динингизга киргандан кейин эса, уни ўзингиздан икки ҳисса бадтар жаҳаннам фарзандига айлантирасизлар». Улар ғайридин инсонни ўз диний тизимларига олиб кириш учун жуда катта куч сарфлайди, лекин унинг руҳий тарбияси билан заррача қизиқмайди. Уни Тангрининг ҳақиқий йўлига бошламайди ва унда биродарлик меҳрини уйғотмайди. Натижада, у инсон ўз ҳолига ташлаб қўйилиб, аввалгидан ҳам бадтар аҳволга тушиб қолади. Хуллас, уларнинг ғайрати фақат ҳалокат билан тугайди.

Тўғри йўлдан адашган яхши одамларнинг шижоати доимо нотўғри мақсадларга хизмат қилади. Оқибатда улар бошқалар учун сунъий тўсиқлар яратади, инсофсиз юракларини беркитиш учун узоқ ибодатлар қилади ва одамларни фақат динга киргизиб, кейин эса уларни қаровсиз ташлаб қўяди.

Яхши одамлар хато йўлга кирганда бошқа натижалар ҳам кузатилади.

Қоидаларни нотўғри қўллаш

Қасам ичиш — бу жуда жиддий мажбурият бўлиб, ҳар бир жамият маълум бир қоидалар асосида яшайди. Ҳар биримизнинг шахсий ҳаётимизда ҳам ўз қоидаларимиз бор.

Бироқ улар мавжуд қоидаларни бузиб талқин қилишди. Шундай хатолардан бири маъбаднинг олтини билан қасам ичишга тегишли эди. Улар: «Кимда-ким маъбад номи билан қасам ичса, бунинг ҳечқиси йўқ, аммо ким маъбаднинг олтини номи билан қасам ичса, у ўз қасамини бажаришга мажбурдир», дейишарди.

Маъбад муқаддас маскан бўлгани учун у ердаги ҳар бир нарса фақат маъбад туфайли қутлуғ ҳисобланарди. Лекин улар бу ҳақиқатни тескари тушунишди. Улар олтинни маъбаднинг ўзидан кўра муҳимроқ деб билишди. Бу эса бирор нарсани нима муқаддас қилишини ёки аслида нимага амал қилиниши кераклигини мутлақо тушунмасликдир. Шу тариқа, уларнинг чиқарган қоидаси ҳақиқатни бузиб кўрсатди. Исо уларга: «Қайси бири устун: олтинми ёки олтинни муқаддас қиладиган маъбадми?» деди. Демак, улар қоидаларни нотўғри қўллашган.

Шунингдек, қурбонгоҳ устидаги қурбонлик (ҳадя) билан қасам ичишда ҳам худди шундай хатога йўл қўйишган. Қурбонгоҳ ибодат қилувчилар Худога ўз атаганларини олиб келадиган жуда табаррук маскан эди. Исо уларнинг асл башарасини очиб берди: улар қурбонгоҳ номи билан қасам ичиш ҳеч нарса эмас, лекин қурбонгоҳ устидаги қурбонлик номи билан қасам ичилса, у одам ваъдасини бажаришга мажбур, деб ҳисоблашарди. Ваҳоланки, қурбонлик фақат қурбонгоҳга қўйилгандагина муқаддас тус оларди, чунки айнан ўша ер бағишланиш маскани эди. Шу сабабли қурбонгоҳ устидаги ҳадядан кўра устун эди, лекин уларнинг сохта қоидаси ҳақиқатни маҳв этди. Исо: «Қайси бири устун: қурбонликми ёки қурбонликни муқаддас қиладиган қурбонгоҳми?» деди. Кўриб турганингиздек, улар қасам ичишнинг яна бир қоидасини нотўғри талқин қилишди.

Учинчи сохта қасам эса осмон номи билан қасам ичиш эди. Осмон Худонинг тахтини англатади. Исо бундай қасам осмон ўз ичига олган барча илоҳий борлиқни қамраб олишини жуда аниқ тушунтирди. У ўз сўзларини қуйидагича хулосалади: «Ким қурбонгоҳ номи билан қасам ичса, у ҳам қурбонгоҳ, ҳам унинг устидаги барча нарсалар номи билан қасам ичган бўлади. Ким маъбад номи билан қасам ичса, у ҳам маъбад, ҳам унда Яшовчи номи билан қасам ичган бўлади. Ким осмон номи билан қасам ичса, Худонинг тахти ва унда Ўтирган зот номи билан қасам ичган бўлади».

Кўриб турибсизки, яхши одамлар йўлдан адашганда қоидалар нотўғри қўлланилади ва улар нима устун, нима тўғри эканлиги борасида бутунлай чалкашиб кетишади.

Булар жуда кескин ва оғир сўзлардир. Улар бизнинг ғайрат-шижоатимиз нотўғри мақсадларга сарфланмаслиги ва қоидаларимиз нотўғри қўлланилмаслиги учун жиддий огоҳлантириш бўлиши керак. Биз ўз интилишларимизни доимо текшириб, Худонинг иродасига мувофиқлаштиришимиз зарур. Ҳаётий қоидаларимизни қайта-қайта кўриб чиқиб, уларни Яратганнинг асл мақсадларига мос равишда татбиқ этишимиз лозим.